

Estratègia de suport a les persones que cuiden familiars malalts/es i/o dependents a la ciutat de Barcelona

Trobada Salut Pública CSC: El suport a les persones cuidadores, un repte de salut pública

6 de juny de 2019

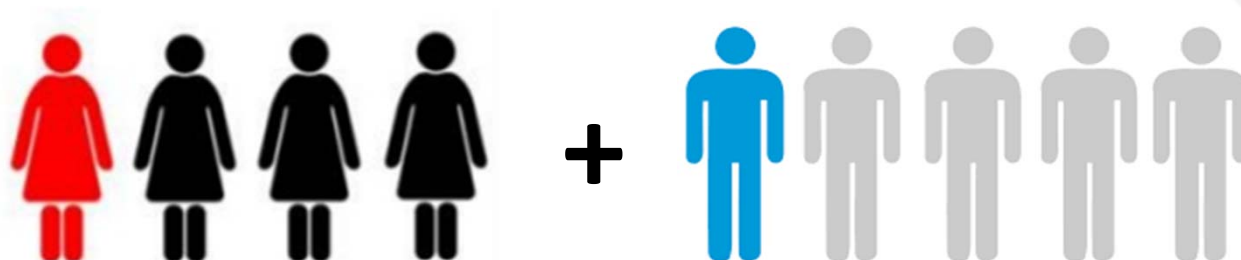
Departament de Salut- Ajuntament de Barcelona

L'Estratègia de suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona 2019-2024 neix en el marc de les polítiques de salut de l'Ajuntament de Barcelona amb l'objectiu de dotar la ciutat d'un **marc de referència comú** sobre els **reptes que cal abordar** per aconseguir que totes les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents de forma no remunerada rebin el **reconeixement** que mereixen i el **suport** que necessiten.

1. Aproximació a la realitat de les persones cuidadores

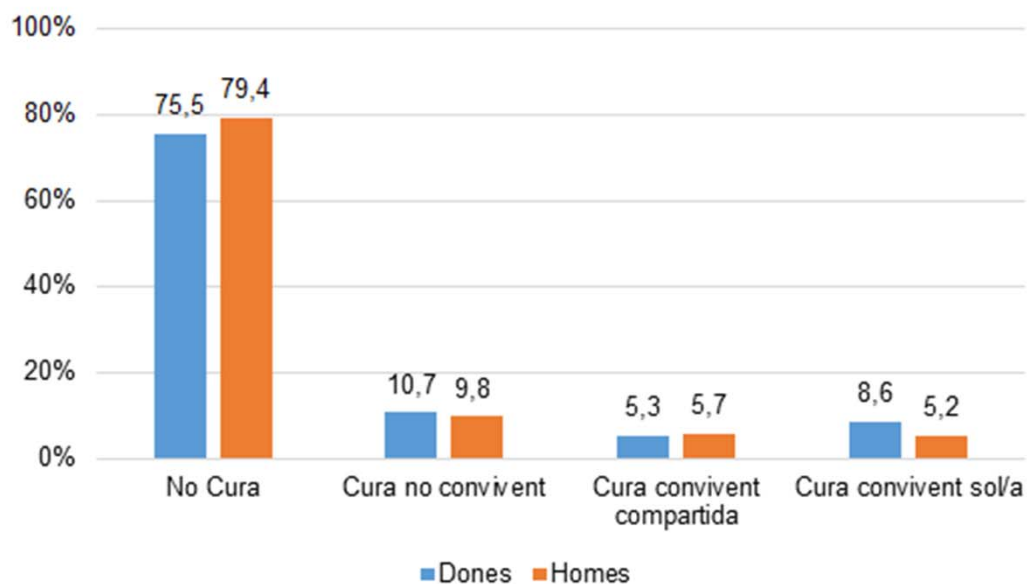
Segons les dades de l'Enquesta de Salut Pública de Barcelona de l'any 2016:

1 de cada 4 dones barcelonines i 1 de cada 5 homes barcelonins s'ocupa de forma **no remunerada o informal** del treball de cures familiars derivats de problemes de salut.

Aproximació a la realitat de les persones cuidadores

Figura 1. Distribució de la població de Barcelona segons tinguin o no cura de persones amb necessitats especials d'atenció, tipus de convivència i sexe

Font: Enquesta de Salut de Barcelona 2016. Agència de Salut Pública de Barcelona

Aproximació a la realitat de les persones cuidadores

Figura 8. Prevalences de mal estat de salut percebut segons tinguin o no cura de persones amb necessitats especials d'atenció, tipus de convivència i sexe

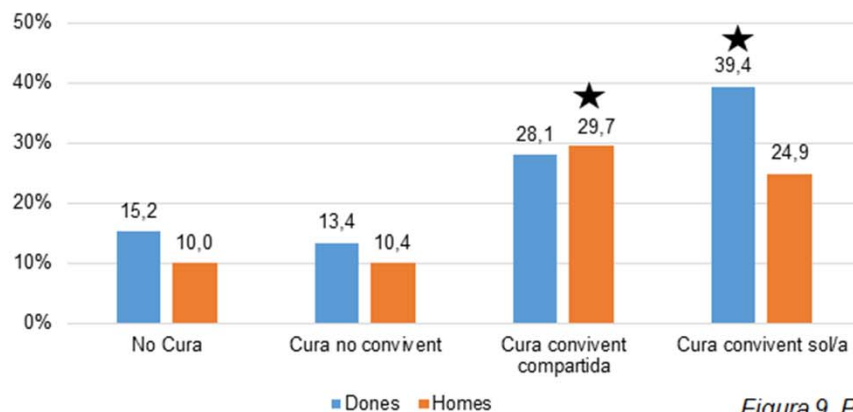
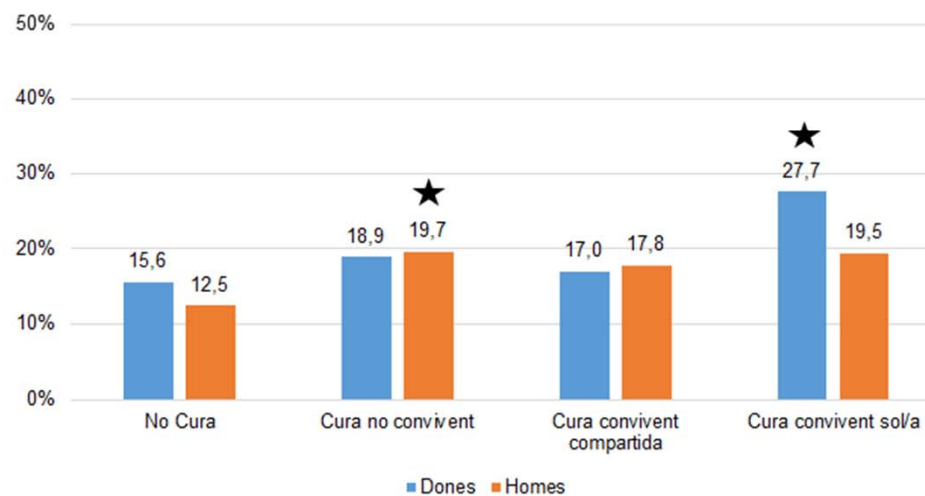

Figura 9. Prevalences de patiment psicològic segons tinguin o no cura de persones amb necessitats especials d'atenció, tipus de convivència i sexe

★ Estadísticament significatiu en ajustar-lo per edat i nivell educatiu

Font: Enquesta de Salut de Barcelona 2016.
Agència de Salut Pública de Barcelona

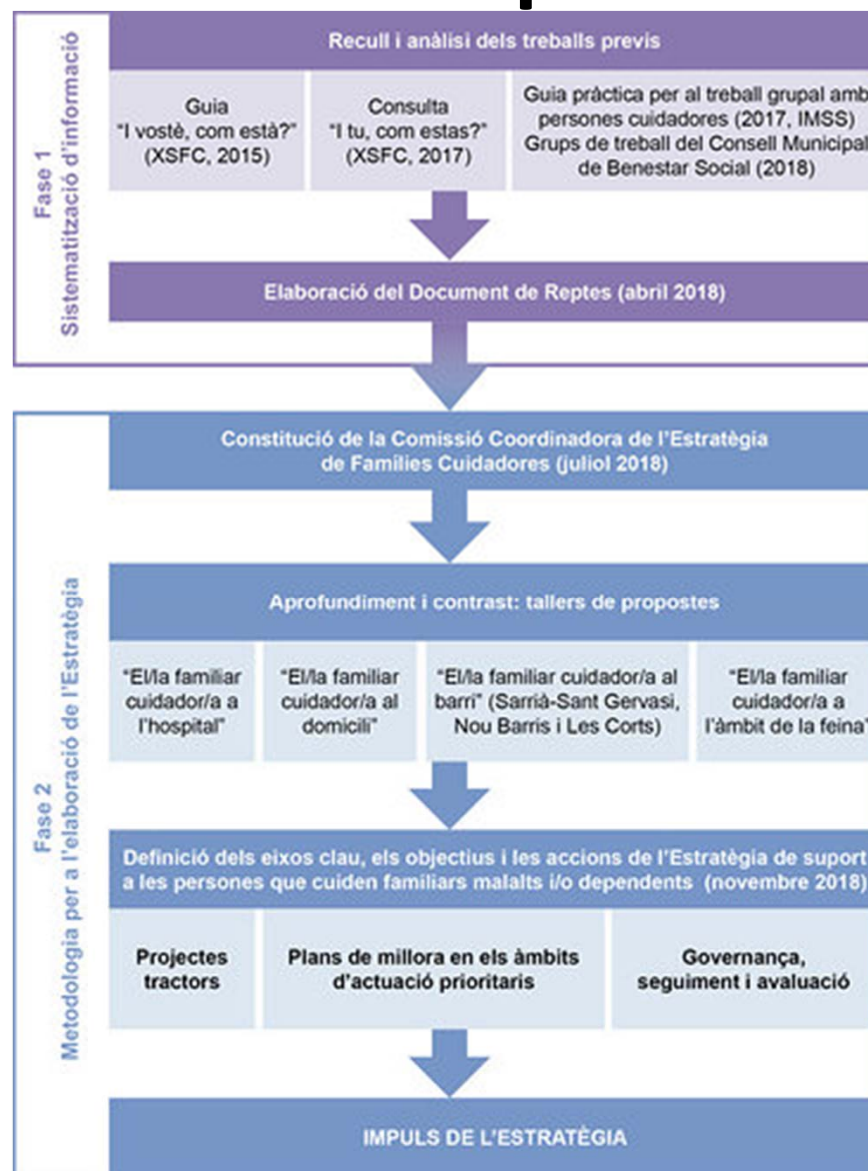
Xarxa pel Suport a Famílies Cuidadores

Antecedents

L'Estratègia ha estat **promoguda** per la Xarxa pel Suport a les Famílies Cuidadores (XSFC), un partenariat institucional **entre institucions de la ciutat i entitats** de persones afectades per algun tipus de malaltia i els seus familiars.

La xarxa treballa, des de fa més de deu anys, dins del marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, amb la finalitat de **difondre** els seus drets i **fer-los visibles en** les polítiques de salut i socials, i **sensibilitzar** la societat sobre la tasca que porten a terme.

2. Com s'ha treballat el procés

Fase 1: sistematització d'informació

- Orientacions per a professionals dels serveis socials i de salut: **“I vostè, com està?”** (XSFC, 2015)
- Consulta a persones cuidadores de la ciutat: **“I tu, com estàs?”** (XSFC, 2017)
- **Guia pràctica per al treball grupal amb persones cuidadores** (IMS, 2017)
- **Consell Municipal de Benestar Social: grups de treball Envel·liment, Famílies i Salut** (CMBS, 2018)

Fase 1: sistematització d'informació

A partir d'aquests processos de participació es van
identificar **12 reptes**

Facilitar que les
persones cuidadores es
reconeguin

Incorporar la orientació i
formació de qui cuida als
circuitos d'atenció dels
serveis socials i de salut

Apropar la informació,
orientació i formació a
les persones que ho
necessiten

Reforçar el suport
emocional a les
persones cuidadores

Ampliar i millorar els
recursos de suport
pràctic i de respir

Revisar el funcionament
de teleassistència i SAD
des de la perspectiva de
la persona cuidadora

Facilitar la participació
de les persones
cuidadores en activitats
físiques, culturals i de
lleure

Promoure mesures de
flexibilitat i conciliació,
des del marc legal i la
responsabilitat de les
organitzacions

Reforçar els marcs de
treball intersectorial i
interinstitucional

Dotar la ciutat d'una
base d'informació i
coneixement sobre
l'abast i l'impacte

Comunicar la tasca i la
contribució que aporten
les persones cuidadores
a la societat, i les seves
dificultats

Contribuir i treballar per
l'avenç del sistema
d'atenció a la
dependència

Fase 2 : Metodologia per a l'elaboració de l'Estratègia

Constitució de la Comissió Coordinadora

En formen part:

- Xarxa pel Suport de les Famílies Cuidadores
- Agència de Salut Pública de Barcelona
- Ajuntament de Barcelona:
 - Departament de Salut
 - Institut Municipal de Serveis Socials
 - Institut Municipal de Persones amb Discapacitat
 - Departament d'Economia Social i de les Cures
- Consorci Sanitari de Barcelona

Aprofundiment i contrast: Tallers de propostes

El/la familiar cuidador/a al domicili

El/la familiar cuidador/a a l'hospital (i altres entorns / serveis sanitaris)

El/la familiar cuidador/a al barri (Sarrià-Sant Gervasi)

El/la familiar cuidador/a al barri (Nou Barris)

El/la familiar cuidador/a al barri (Les Corts)

El/la familiar cuidador/a a l'àmbit de la feina

Participants dels processos participatius i de consulta

Han participat al voltant de 900 persones de diferents àmbits:

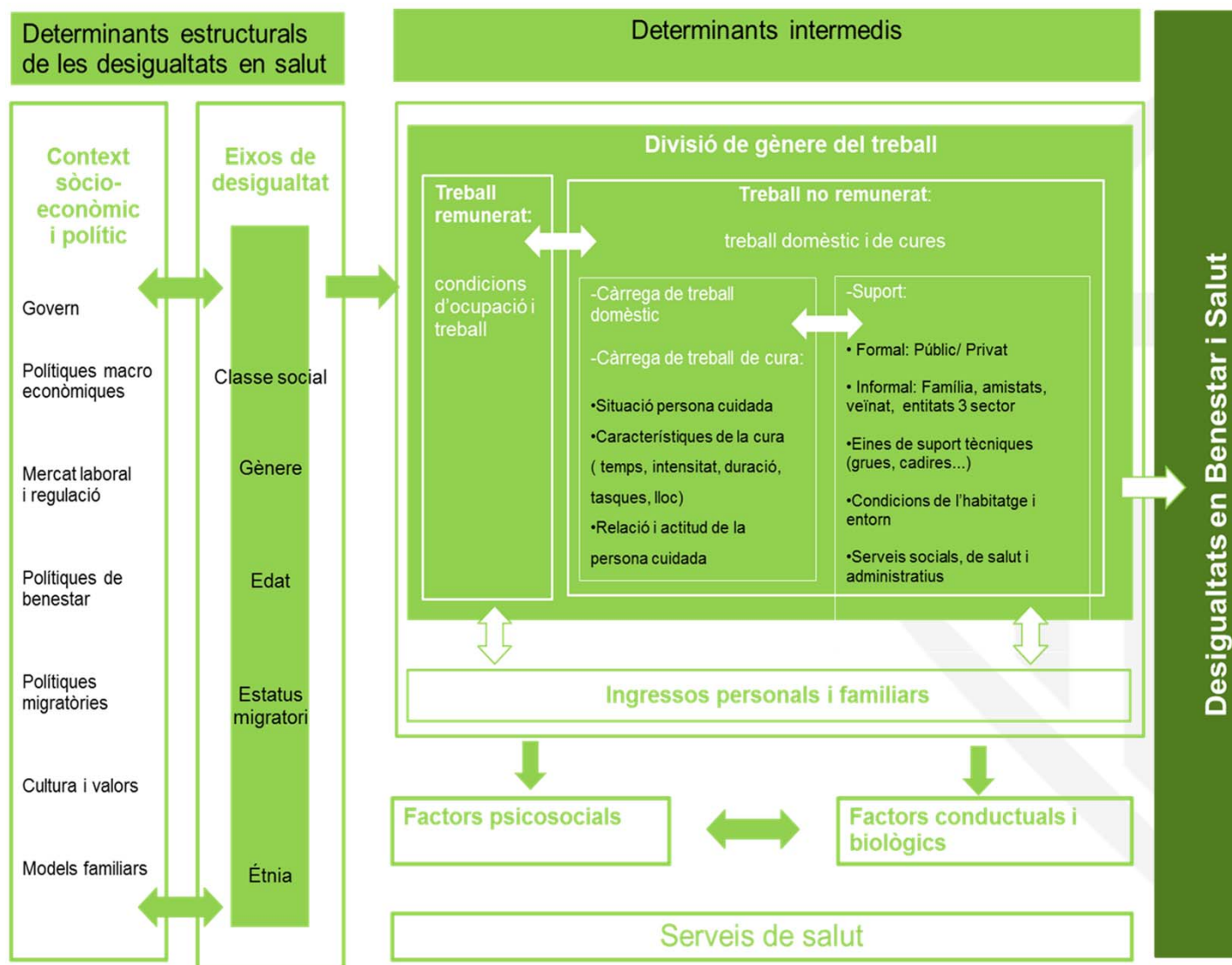
- professionals sanitaris
- de serveis socials
- persones cuidadores
- entitats de persones malaltes
- biblioteques, associacions de veïns...

3. Estratègia de suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents a la ciutat de Barcelona

- Marc conceptual: el treball de cures i la salut de les persones cuidadores de familiars a Barcelona (ASPB)
- Principis orientadors
- Visió
- Eixos estratègics i línies d'acció

Marc conceptual: el treball de cures i la salut de les persones cuidadores de familiars a Barcelona (ASPB)

Principis orientadors

- Atenció prioritària a les persones, famílies i col·lectius **vulnerables**
- Atenció especial als barris amb **desigualtats socials** en salut
- Perspectiva de **gènere** de manera transversal a totes les actuacions
- Afavorir que cuidar sigui una **decisió presa lliurement**
- Impulsar la **corresponsabilitat** dels membres de la família
- Reconeixement de la **diversitat** i lluita contra les discriminacions
- Tenir en compte la diversitat de **models familiars**

Visió

La visió identifica allò que esperem aconseguir en els propers anys:

Les persones cuidadores han de tenir la **llibertat de decidir** si volen cuidar. En cas de prendre aquesta decisió, de manera lliure i conscient, han de poder seguir **participant de manera plena** en la societat, **mantenint el seu benestar emocional** i la seva **salut física i gaudint** dels suports necessaris.

Línies estratègiques (RAISE)

R	Reconèixer : Implicar a les persones que cuiden des del primer moment i valorar la seva contribució i les dificultats que han d'enfrontar.
A	Acompanyar: facilitar orientació i suport emocional des de la proximitat així com identificar i prevenir situacions de sobrecàrrega.
I	Informar / Formar: apropar la informació i els coneixements que es necessiten per cuidar en confiança i amb menys riscos per a la seva salut.
S	Suports pràctics: facilitar la vida quotidiana de les persones cuidadores en tots els àmbits.
E	Espai propi: preservar i potenciar els espais propis, tot facilitant la vida laboral, l'acadèmica i la participació en activitats socials i de lleure

4. Execució de l'Estratègia

- Projectes tractor
- Plans de millora (RAISE) en els àmbits d'actuació prioritaris: atenció primària social i sanitària, hospitals i altres entorns sanitaris, i barris i serveis de proximitat
- Governança, seguiment i avaluació

Projectes tractor

1. Targeta per a la persona cuidadora

Identifica les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents. Facilita l'accés a informació sobre recursos del territori, formació i accés a serveis que s'associen al programa.

2. Espai BARCELONA CUIDA

Espai per informar, orientar i acompanyar les persones cuidadores, les receptores de les cures i els/les professionals del sector.

3. RADAR +

Projecte de detecció i seguiment proactiu de persones cuidadores en situació de més fragilitat. Són persones que no busquen suport per si mateixes i que fàcilment "escapen" del circuit d'atenció.

4. Xarxa de guies per a l'acompanyament en els itineraris de cura

Xarxa de guies formada per voluntaris/àries i professionals que faciliten un espai d'escolta i suport emocional i ajuden a les persones cuidadores a orientar-se en aquest procés.

5. Telèfon de la xarxa per a l'acompanyament en els itineraris de cura

Telèfon de suport per a l'acompanyament en els itineraris de cura. Atenció telefònica àmplia al servei de les famílies cuidadores que facilita suport (contenció) emocional, informació i orientació sobre recursos, atenció o derivació a altres serveis.

6. Informació des de la proximitat

Xarxa de centres i equipaments comunitaris que col·labora en la distribució de material i informació d'interès per a les persones cuidadores.

7. Xarxa Barcelona de grups de suport

Oferta estable, diversa i de proximitat de grups de suport amb vocació de continuïtat i vinculats al teixit comunitari i/o associatiu.

8. Desplegament dels serveis d'atenció a domicili (SAD i teleassistència) com a suport per a les persones cuidadores

Valorar i revisar el funcionament dels serveis d'ajut a la llar (SAD i teleassistència) des de la perspectiva del suport –emocional, pràctic i de respir– que han d'oferir a les famílies.

9. Catàleg d'activitats de lleure

Oferta d'activitats culturals, activitat física i lleure de proximitat especialment adreçada a persones cuidadores (en col·laboració amb centres cívics, biblioteques i altres entitats).

10. Implementació dels plans de millora a les empreses per al suport a les persones que cuiden

Guia d'orientacions pràctiques per implementar l'Estratègia.

	Reconèixer	Acompanyar	Informar / formar	Suports pràctics	Espai propi
Targeta per a la persona cuidadora	●	●	●	●	●
Espai BARCELONA CUIDA		●	●	●	
Radar +	●	●	●		●
Xarxa de guies per a l'acompanyament en els itineraris de cura	●	●	●	●	●
Telèfon de la xarxa per a l'acompanyament en els itineraris de cura	●	●	●	●	
Informació des de la proximitat	●		●		
Xarxa Barcelona de grups de suport	●	●	●		●
Desplegament dels serveis d'atenció a domicili (SAD i teleassistència) com a suport per a les persones cuidadores		●		●	●
Catàleg d'activitats de lleure	●				●
Implementació dels plans de millora a les empreses per al suport a les persones que cuiden	●	●	●		●

Execució de l'Estratègia

Projectes tractor

**Plans de millora (RAISE) en els àmbits d'actuació prioritaris:
atenció primària social i sanitària, hospitals i altres entorns
sanitaris, i barris i serveis de proximitat**

Serveis d'atenció primària,
social i de salut

Àmbit hospitalari i altres
entorns sanitaris

Barris i serveis de proximitat

5. Governança, seguiment i avaluació

Aspectes transversals que impregnen el desenvolupament de l'Estratègia:

- Realitzar un **pla de comunicació** per donar valor a la cura de les persones malaltes i/o dependents, tot visibilitzant la seva importància social, política i econòmica.
- Impulsar la informació, la formació i la **recerca** sobre la cura i les **desigualtats** que s'hi poden associar.
- Seguir promovent la **investigació** i l'**avaluació** de les polítiques desenvolupades al voltant de la cura i el seu impacte en la salut.
- **Ampliar l'anàlisi** de l'estat de salut a tots els agents implicats en el treball de cures, tant els/les cuidadors/res familiars com les persones que s'hi dediquen de forma remunerada.

Seguiment i avaluació a través de la **Comissió Coordinadora** de l'Estratègia.

6. Vigència i temporalització 2019-2024

Projectes tractor	Termini d'execució	Responsabilitat
1. Targeta per a la persona cuidadora	A curt termini	Salut / Consorci Sanitari de Barcelona (CSB) / Transversal (IMPD, Cultura, districtes, Esports)
2. Espai BARCELONA CUIDA	En curs	Salut / Feminismes i LGTBI / Economia de les Cures
3. Radar +	A mitjà termini	Serveis Socials / Salut
4. Xarxa de guies per a l'acompanyament en els itineraris de cura	A curt termini	Salut / Districtes / Entitats
5. Telèfon de la xarxa per a l'acompanyament en els itineraris de cura	En curs	Salut
6. Informació des de la proximitat	En curs	Salut / Districtes / CSB / Entitats / Transversal
7. Xarxa Barcelona de grups de suport	En curs	Serveis Socials / CSB / IMPD / Salut
8. Desplegament dels serveis d'atenció a domicili (SAD i teleassistència) com a suport per a la persona cuidadora	En curs	Serveis Socials / Salut
9. Catàleg d'activitats de lleure	A mitjà termini	Cultura / Esports / Districtes / Entitats / Salut
10. Implementació dels plans de millora a les empreses per al suport a les persones que cuiden	A curt termini	Barcelona Activa / CASL / Salut

En curs: accions que ja s'estan portant a terme

A curt termini: accions que s'han de dur a terme en el període 2019-2021

A mitjà termini: accions que s'han de dur a terme en el període 2022-2024

Vigència i temporalització 2019-2024

Plans de millora RAISE	Termini d'execució	Responsabilitat
En els serveis d'atenció primària de salut	En curs	CSB
En els centres de serveis socials	En curs	IMSS
En els hospitals i altres entorns sanitaris	A curt termini	CSB
En els barris i els serveis de proximitat	A curt termini	Districtes / Salut

Governança, seguiment i avaluació	Responsabilitat
Seguiment i avaluació	ASPB / Salut
Investigació	ASPB
Impuls de la Comissió Coordinadora de l'Estratègia	Salut
Pla de comunicació	Salut / Comunicació

BARCELONA CUIDA

VINE! T'estem esperant

Primera atenció dels Serveis Socials en un context grupal (IMSS).

“

La meva vida girava sobre les necessitats del
meu fill.

Però jo em seguia veient com a mare, no com a
cuidadora.

”

““

Els amics o la família no t'entenen. I prefereixes no parlar-ne. Al començament et truquen per sortir. Però quan sempre dius que no pots, al final deixen de trucar-te.

””

““

Anem aprenent a cuidar 'sobre la marcha'.

””

““

Els amics o la família no t'entenen. I prefereixes no parlar-ne. Al començament et truquen per sortir. Però quan sempre dius que no pots, al final deixen de trucar-te.

””

““

Anem aprenent a cuidar 'sobre la marcha'.

””

“

El servei de telealarma funciona molt bé. Et
truquen, et pregunten com va.

I saps que, si a les tres del matí el teu pare cau,
podràs trucar-los i en un moment els tindràs allà.

Això és molt important. Fa que no et sentis sola.

”

“ Aquests anys han estat ‘mi vida sin mí’.”

“ A la persona que cuida li hem de posar les coses fàcils. No podem dipositar en la persona cuidadora la tasca de buscar-se els recursos que necessita. Al revés. Li hem de posar tan fàcil que el que li ha de resultar complicat, és dir que no.”

“

Mentre vaig poder treballar i cuidar la meva mare
no em vaig sentir sola.

Però quan vaig convertir-me en cuidadora ‘a jornada
completa’, em vaig sentir completament aïllada.

Tota la meva xarxa va desaparèixer.

”